

บทที่ 1

บทนำ

กล้วยไม้เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว ปัจจุบันพบแล้วทั่วโลกมากกว่า 796 สกุล (genera) 19,000 ชนิด (species) (อบฉันท, 2543) กล้วยไม้มีความหลากหลายทางด้านรูปร่างและสีสรรทั้งในส่วนของลำต้น ใบ และดอก โดยเฉพาะส่วนของดอกมีความสวยสะดุดตา สามารถนำต้นมาปลูกเลี้ยงภายในอาคารโดยใช้พื้นที่ไม่มากนัก มีคุณสมบัติที่ดีทางด้านพืชสวนสามารถปลูกเป็นการค้า ทั้งขายต้นและตัดดอก (ครรรชิต, 2541) กล้วยไม้นับเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญพืชหนึ่งของประเทศไทยสามารถส่งทั้งดอกและต้นกล้วยไม้ไปจำหน่ายต่างประเทศทำรายได้เข้าประเทศปีละมากกว่าพันล้านบาท โดยในปี 2546 ประเทศส่งออกดอกกล้วยไม้สดเป็นมูลค่าถึง 1,782.12 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2546) และประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตกล้วยไม้เมืองร้อนที่สำคัญที่สุดของโลกอีกด้วย ทำให้การผลิตกล้วยไม้ในประเทศไทยในปัจจุบันเป็นการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น (มลิวัลย์, 2539)

ประเทศไทยเป็นถิ่นกำเนิดของกล้วยไม้เมืองร้อนที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก มีกล้วยไม้พื้นเมืองมากถึง 167 สกุล รวม 1,140 ชนิด (อบฉันท, 2543) ในจำนวนนี้มีกล้วยไม้ดินประมาณ 200 ชนิด (นิพาพร, 2542) และสำรวจพบ กล้วยไม้ดินสกุล *Habenaria* ซึ่งเป็นสกุลที่สำคัญสกุลหนึ่ง จำนวน 36 ชนิด (Seidenfaden, 1977 ; อบฉันท, 2543)

กล้วยไม้ดินถิ่นม้งกร (*Habenaria rhodocheila* Hance) มีความสวยงามมากที่สุดชนิดหนึ่ง เนื่องจากต้นเล็ก กะทัดรัด มีดอกสวยงามแปลกตา จึงมีผู้นิยมนำกล้วยไม้ดินชนิดนี้ไปใช้ประโยชน์ในการทำเป็นไม้กระถาง จากข้อมูลการส่งออกกล้วยไม้ผ่านด่านกักกันพืช ประเทศไทยพบว่า การส่งออกกล้วยไม้ดินถิ่นม้งกรในปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 38,782 หัว และในปี พ.ศ. 2538 เพิ่มขึ้นเป็น 57,836 หัว ซึ่งทั้งหมดเป็นการเก็บหัวจากป่า ทำให้ปริมาณกล้วยไม้ดินถิ่นม้งกรในสภาพธรรมชาติ ลดลงอย่างรวดเร็ว (นิพาพร, 2542)

กล้วยไม้แต่ละชนิดมีการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ กล้วยไม้ต้องอาศัยแมลงที่เฉพาะเจาะจงในการผสมเกสรและอาศัยเชื้อราในการช่วยให้เมล็ดงอก (ครรรชิต, 2541) เมล็ดของกล้วยไม้ดินมีขนาดเล็กมาก มีความกว้างประมาณ 0.07-0.40 มม ความยาวประมาณ 0.11-1.97 มม ซึ่งทำให้ยากต่อการศึกษาถึงกลไกการงอกในสภาพธรรมชาติ

(Rasmussen, 1995) แม้แต่การเพาะในสภาพปลอดเชื้อก็ยังมีความงอกต่ำ และกลไกในการงอกก็ยังไม่ทราบแน่ชัดนัก (Van Der Kinderen, 1987) จึงควรมีการศึกษาการขยายพันธุ์ โดยการเพาะเมล็ดในสภาพปลอดเชื้อ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการงอก และการพัฒนาของต้นอ่อนในสภาพปลอดเชื้อ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิธีการผลิต ภายใต้อสภาพปลูกเลี้ยงเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์ และ/หรือการส่งออกต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved